SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

# Sprawdzian z „Innego świata” **Grupa A**

Gustaw Herling-Grudziński

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 12

8 zadań, 12 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

**Zadanie 1.** (0–1 pkt)

> Kostylew wychowywał się w ślepej wierze w system sowiecki, wpojonej przez ojca. Na studiach w Akademii Morskiej we Władywostoku przypadkiem trafił do prywatnej wypożyczalni książek.

Dlaczego Kostylew rozczarował się komunizmem?

(A) Bo dzięki lekturze literatury francuskiej (Balzac, Stendhal, Flaubert) odkrył istnienie innego świata — zrozumiał, że partia ukrywała przed nim prawdę o Zachodzie

(B) Bo jego ojciec zdradził ideały partii — gdy odkrył, że ojciec potajemnie handlował z cudzoziemcami, zrozumiał, że komunizm jest fikcją nawet dla jego najwierniejszych wyznawców

(C) Bo został pobity przez strażników obozowych — brutalne śledztwo i tortury w więzieniu uświadomiły mu, że system, w który wierzył od dziecka, opiera się na przemocy

(D) Bo zobaczył bogactwo zachodnich dyplomatów — podczas rejsu do zagranicznych portów ujrzał dobrobyt obcokrajowców i zrozumiał, że partia okłamywała go co do nędzy Zachodu

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

**Zadanie 2.** (0–1 pkt)

> Na początku rozdziału „Ręka w ogniu” narrator opisuje, jak śledztwo, a potem obóz łamią psychikę więźnia: „pomiędzy skojarzeniami powstają luki”, „myśli i uczucia obluzowują się” — człowiek popada w stan tępoty i posłuszeństwa.

Grudziński opisuje sposób, w jaki system „preparował” więźniów. Na czym to polegało?

(A) Na fizycznym wzmacnianiu więźniów do ciężkiej pracy — lepsze racje żywnościowe i odpoczynek miały przygotować ich do wyrębu lasu, bo system potrzebował sprawnej siły roboczej

(B) Na szkoleniu więźniów w nowych zawodach — kursy dla drwali, cieśli i mechaników miały przygotować ich do życia po wyjściu na wolność i do uczciwej pracy dla kraju

(C) Na celowym niszczeniu woli, tożsamości i uczuć więźnia przez głód, wycieńczenie i terror — aż do stanu tępej uległości, w którym człowiek przestawał myśleć i czuć

(D) Na izolowaniu więźniów od siebie, by nie mogli rozmawiać — zakaz kontaktów, pojedyncze cele i donosiciele miały uniemożliwić bunt i wymianę informacji

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

**Zadanie 3.** (0–1 pkt)

> Tadeusz Borowski (1922-1951) opisuje obóz w Oświęcimiu z perspektywy narratora Tadka — więźnia uprzywilejowanego, który jest częścią systemu obozowego. Z jego opowiadań wywodzi się pojęcie „człowieka zlagrowanego" — zdemoralizowanego przez obóz.

Czym różni się spojrzenie Grudzińskiego na obóz od perspektywy Borowskiego w „Opowiadaniach"?

- (A) Obaj mają identyczną perspektywę — nihilizm i brak nadziei; zarówno narrator „Innego świata", jak i Tadek są ludźmi zlagrowanymi
- (B) Grudziński pisze satyrę, a Borowski — tragedię: „Inny świat" ośmiesza sowiecką biurokrację, a „Opowiadania" mają wymiar antycznego fatum
- (C) Grudziński zachowuje wiarę w możliwość obrony godności, mimo że bunt jest daremny; Borowski ukazuje totalną degradację moralną bez nadziei
- (D) Borowski opisuje łagier sowiecki, a Grudziński — obóz niemiecki; dlatego pierwszy widzi w obozie degradację, a drugi okazję do heroizmu

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

---

**Zadanie 4.** (0–1 pkt)

> Gorcew, były śledczy NKWD, zostaje rozpoznany w łagrze i przez miesiąc zamęczony pracą przez współwięźniów, a Trzeci Oddział się nie wtrąca. Znajomy inżynier komentuje: „Dawniej rzucano niewolników lwom na pożarcie, teraz rzuca się lwy na pożarcie niewolnikom".

Dlaczego Grudziński pisze, że w historii Gorcewa „prześladowcy zawarli milczące porozumienie z prześladowanymi"? Co to mówi o naturze systemu?

- (A) Grudziński wyraża czyste współczucie wobec Gorcewa — przedstawia go jako niewinną ofiarę zemsty tłumu, a milczące porozumienie to wyraz jego oburzenia na okrucieństwo współwięźniów
- (B) System chronił byłych funkcjonariuszy NKWD — Trzeci Oddział ukrywał ich tożsamość przed więźniami, a porozumienie oznacza, że władze i więźniowie wspólnie strzegli tej tajemnicy
- (C) Gorcew zasłużył na karę i więźniowie wymierzyli sprawiedliwość — Grudziński pochwala ich czyn jako akt dziejowej zemsty, a porozumienie z władzą uznaje za słuszną współpracę w ukaraniu kata
- (D) System celowo mieszał katów i ofiary w jednym łagrze, tworząc sytuację, w której ofiary stawały się katami — co zacierało granicę moralną i niszczyło solidarność więźniów

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

---

**Zadanie 5.** (0–1 pkt)

Które stwierdzenia o „Innym świecie" jako dziele literackim i historycznym są trafne?

- [A] Pierwsze wydanie ukazało się po angielsku (1951) z przedmową Bertranda Russella — w PRL książka była zakazana przez cenzurę i krążyła w drugim obiegu, co świadczy o sile politycznej tego świadectwa
- [B] Utwór łączy dokumentalność z uniwersalną refleksją o kondycji człowieka — nie jest tylko świadectwem historycznym, ale filozoficznym pytaniem o granice ludzkiej natury
- [C] Dzieło zostało entuzjastycznie przyjęte w PRL i wydane masowym nakładem w latach 50.
- [D] Grudziński opublikował swoje świadectwo dopiero po „Archipelagu GUŁag" Sołżenicyna (1973), korzystając z jego sławy

*Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.*

---

**Zadanie 6.** (0–2 pkt)

> Narrator proponuje, by w akcie oskarżenia słowa o walce ze Związkiem Sowieckim zamienić na słowa o walce z Niemcami. Odpowiedzią jest uderzenie otwartą dłonią, a przy podpisywaniu dokumentu sędzia śledczy pociesza go: „To wychodzi na jedno".

Na podstawie przytoczonej wymiany zdań ze śledztwa wyjaśnij, co ten epizod mówi o sowieckim wymiarze sprawiedliwości.

**Zadanie 7.** (0–2 pkt)

> Narrator pisze o „Pałacu Zimowym" w leningradzkiej Pieriesyłce, że „im lepiej się czuje materialnie «polityczny» w więzieniu, tym odważniej tęskni za wolnością", i przypomina więźniów carskich, którzy żyli dostatnio, a potem obalili carat.

Wyjaśnij, dlaczego — według narratora — władze sowieckie tworzą znośne warunki więzienne tylko dla bytowików, a nie dla więźniów politycznych.

**Zadanie 8.** (0–3 pkt)

> Narrator modli się w duchu bluźnierczo: „Boże, daj mi samotność, gdyż nienawidzę ludzi". Pisze też: „Umierałem więc, zmartwychwstając."

Zinterpretuj doświadczenie narratora z nocy w szpitalu, opisane w rozdziale „Zmartwychwstanie". Na czym polega paradoks tego „zmartwychwstania"?

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/inny-swiat